

NVO-bestuurslid Huub Peek adviseert op levensduursymposium

‘Corrigeer zwakste schakel koe met individuele stier’

De gemiddelde levensproductie van de Nederlandse melkveestapel ligt al vele jaren op 30.000 kilo melk. Het uitblijven van een stijging was aanleiding voor het drukbezochte levensduursymposium dat op 9 maart in Heerenveen werd gehouden. Een adviseur en enkele succesvolle veehouders ontvouwd er hun strategie.

Video's
Kijk voor een impressie van het symposium en interviews met Peter Aalberts, Huub Peek en de Amerikaan Don Bennink – die portretteerden we in de vorige editie van dit blad – op www.melkvee.nl in het dossier ‘vakblad Melkvee’.

Hoe een idee van een melkveehouder kan leiden tot een uiterst succesvolle bijeenkomst, bleek op het symposium met de titel ‘Op eigen wijze fokken voor levensduur’. De melkveehouders Peter Aalberts en Johan van Houwelingen hadden hun nek uitgestoken en mochten ruim 400 mensen verwelkomen in het Abe Lenstra Stadion in Heerenveen. „We hadden op 200 mensen gehoopt”, zei voorzitter van de initiatiefgroep Aalberts, die zelf als eerste het woord nam. Hij prees zich bovendien gelukkig met het feit dat de volledige KI-wereld het initiatief steunde. De Batenburg-fokker uit Giethoorn wees erop dat er veel verschil bestaat tussen stieren als je kijkt naar de aanhoudingspercentages van hun dochters op 60 maanden na de eerste kalving. „Er zijn er met 50 procent, maar ook met 15 procent nog aanwezig. In de laatste groep zitten soms ook nog stiervaders, terwijl de eerste soms geen stiervader worden. Het probleem is dat het op jonge leeftijd moeilijk is te zien

welke dieren oud worden.” Aalberts benadrukte het belang van een hoge levensduur door te wijzen op de ‘jongveequoting’ als gevolg van het fosfaatrechtstelsel. Hij stelde dat de verschillende organisaties daarom samen een Nederlands fokdoel zouden moeten opstellen.

Zwakste schakel

De enige niet-melkveehouder die aan het woord kwam, was onafhankelijk paringsadviseur en NVO-bestuurslid Huub Peek. Hij wees erop dat de levensproductie in Nederland al jaren op 30.000 kilo melk ligt, maar dat er ook boeren zijn die het dubbele realiseren. „Wat weerhoudt een koe ervan om een hoge levensproductie te realiseren?” vroeg hij de zaal. Om vervolgens zelf het antwoord te geven: „Het is meestal niet de hoogte van het indexniveau, nee, het gaat om de zwakste schakel. Corrigeer daarom de zwakste schakel van de koe met een individuele stier.”

Peek stelde dat de stierkeuze wordt beïnvloed door veel factoren, maar dat de individuele stier uiteindelijk het effect bepaalt. ‘Kijk daarom altijd naar de cijfers’, adviseerde hij. „En kijk ook naar de betrouwbaarheid, kijk bijvoorbeeld naar het aanhoudingscijfer. Het heeft een sterke relatie met laatrijtheid, celgetal, hoogtemaat, klauwgezondheid, vruchtbaarheid en inhoud, waarbij de relatie met hoogtemaat en inhoud negatief is.”

Geduld

Huub Peek wees erop dat sommige stieren die de afgelopen jaren fors zijn ingezet, uiteindelijk matig blijken te scoren voor levensduur, zoals Olympic (-108 dagen), Grandprix (-181), Fortune (-135), Louison (-294), Support (-188) en Lucky Mike (-128). Het duurt lang voordat een stier een stabiele levensduurfokwaarde heeft; gedurende de eerste jaren kan er nog veel veranderen (zie tabel). „Genomic stieren met genomic vaders komen niet verder dan een betrouwbaarheid van 40 tot 45 procent”, waarschuwde Peek. „De kenmerken beenwerk, levensduur en vruchtbaarheid blijken in tegenstelling tot bijvoorbeeld percentage eiwit heel lastig te voorspellen met genomics.” Peek pleitte daarmee impliciet voor meer geduld in de fokkerij. Hij wees er tevens op dat de inteeltgraad in het huidige genomistijdperk oploopt en het generatie-interval korter wordt. En het blijkt dat alle in 2016 ingezette InSire-stieren zonder uitzondering zowel Shottle als O Man in hun stamboom hebben. „Dat O Man een hoog bloedaandeel in de stieren heeft, is op zich geen probleem, mits uw koeien niet al doordrenkt waren van hetzelfde bloed.” Peek stelde dat neef- en nichtparingen dan ook veelvuldig voorkomen en toonde aan dat ook dat de levensduur niet bevordert.

„Koeien moeten drie, vier lactaties groeien in productie, daarna meerdere jaren stabiel presteren, waarna de productie als oude koe iets mag dalen. Koeien verouderen over het algemeen veel te snel.” Dat zei melkveehouder Ton Lansbergen uit Egmond aan den Hoef (NH), die als een van de drie succesvolle levensduurfokkers een presentatie hield (zie ook de studieclubrubriek in de vorige editie van dit blad). Hij ziet een dergelijk patroon ook graag bij de te gebruiken stieren terug, de productie-index en celgetalfokwaarde moeten over de lactaties heen beter en zeker niet slechter worden. „Een groeiende appel rot niet.”

Lansbergen let bij zijn stierkeuze op de bloedvoering, levensduur, laatrijtheid, persistentie, gezondheidskenmerken, betrouwbaarheid, gehalten en de TIP-index. „Te laatrijp is ook niet de bedoeling, ze moeten niet te laag starten, want dan worden ze nooit rijp.” De veehouder gebruikt Malki, Solero, Skyfall en Prince. „Er moet meer rust in de fokkerij komen. De stieren die ik gebruik, moeten het liefst dochters in de derde lactatie hebben, zodat ze betrouwbaar zijn.” Lansbergen heeft in het verleden ook wel in andere koefamilies geïnvesteerd, maar daarin geen meerwaarde ontdekt. „De veestapel die je hebt, is geëvolueerd naar jouw en zijn omstandigheden.”

Vijfjaarlijks gemiddelde

Eelco Zandvliet uit Langezwaag (FR) voerde gemiddeld over de afgelopen vijf jaar jaarlijks 14 melkkoeien af met een gemiddelde leeftijd van zeven jaar en acht maanden en een productie van 53.585 kilo melk met 4,38 procent vet en 3,44 procent eiwit. „Ik stel voor dat dit cijfer jaarlijks gepubliceerd wordt. Dat zegt meer dan de gemiddelde productie van

de afgevoerde koeien over één jaar.” Zandvliet melkt 140 koeien op een overwegend grasrantsoen en de oudste 13 hebben gemiddeld 1,3 miljoen kilo melk geproduceerd. De veehouder doet al sinds zijn 14-de de de fokkerij en laat zich inspireren door oude bloedlijnen en enkele invloedrijke fokkers. Zandvliet maakt daarnaast al 25 jaar gebruik van het aAa-systeem. Hij ziet het liefst laat-rijpe dieren – „Zolang een organisme groeit, veroudert het niet” – en wil een positieve productie-index en een hoge fokwaarde voor celgetal. „En ik vind een goede bouw en de bloedvoering belangrijk.” Zandvliet noemt de uiergezondheid de belangrijkste afvoerredenen en vindt dat de uierkwaliteit in tegenstelling tot de uivorm te weinig aandacht krijgt.

Nederlandse fokkerij

Op het symposium kon uiteraard Jos Knoef uit Geesteren (OV) ook niet ontbreken. Hij fokte al 73 honderdtonners en 25 tientonners. „De honderdtonners haalden als vaars een gemiddelde lactatiewaarde van 106,5, dus ze moeten niet te laag beginnen”, stelde hij. Hij toonde het publiek een foto van zijn tweehonderdtonner Boukje 192 na 100.000 kilo melk, toen ze nog als een jonge koe oogde. „Dat moet ook, anders zou ze de 200 ton nooit hebben gered. Die prestatie is pure genetica met Cash x Labelle x F16 x Tops.” Knoef heeft veel vertrouwen in de Nederlandse fokkerij; slechts zeven van de 73 honderdtonners hebben een buitenlandse vader. Knoef omschreef zijn fokdoel als een hoge levensproductie zonder veel problemen en met zo weinig mogelijk afkalvingen. „Ik heb ze het liefst zo persistent dat ze gewoon doorgeven, het afkalven is toch iedere keer weer een examen.” De veehouder selecteert in de

vaarzen en noemt dat het moeilijkste wat er is. De resterende dieren krijgen de kans om oud te worden. „Meestal is de uiergezondheid of vruchtbaarheid de reden van afvoer, beenwerk minder, daar selecteren we als vaars al op. En ik vind de uiergezondheid belangrijker dan de vruchtbaarheid. Als een koe weg moet vanwege de vruchtbaarheid, houd je in elk geval een dikke koe over.”

Spiertje

In de fokkerij ligt de focus op het gebruik van betrouwbare stieren, een positieve levensduur en laatrijtheid, een hoge productie en persistentie, een functioneel exterieur zonder constructiefouten met voldoende jeugd en niet te groot, beste benen, goede uiers, een positieve klauwgezondheid, een goede uiergezondheid, een aanvaardbare vruchtbaarheid, een sterk karakter en het maken van goede combinaties, waarbij de zwakke schakels worden gecompenseerd. Knoef geeft aan dat van de honderdtonners de grootste als vaars 1,51 meter was en dat de rest kleiner was dan 1,50 meter. „Als vaars mag er best een spiertje op; bij het ouder worden worden ze vanzelf scherper.” De meest gebruikte stieren op het bedrijf zijn Solero, Titanium, Big Malki en Big Spell en verder worden ook Blitz, Browning, Danno, G-Force, Kian, Laurezo, Prince, Big Winner, Big Winnetoe, genomic stieren en eigen stieren gebruikt. Knoef had ook ideeën over nieuwe fokkerijenkenmerken: „Het scoren van de mobiliteit bij het opstaan door de veehouder zelf, het weergeven van de productie per levensduurdag en we kunnen meer gebruikmaken van robotdata, zoals het gewichtsverloop over de lactatie en wellicht ook het karakter.” ■

Van zijn 73 honderdtonners mat eentje 1,51 meter als vaars, de rest was kleiner dan 1,50 meter, aldus Jos Knoef.

De ontwikkeling van de levensduurfokwaarde van enkele stieren over de jaren heen.

Stier	Shogun		Prince		Mascol		Watha		Lucky Mike	
datum	LVD	LVD Betr.	LVD	LVD Betr.	LVD	LVD Betr.	LVD	LVD Betr.	LVD	LVD Betr.
Dec-17	688	99	894	95	576	99	371	92	-128	99
Dec-16	759	99	880	93	571	99	334	91	-129	99
Dec-15	744	98	798	87	553	99	288	90	-124	99
Dec-14	743	95	823	76	567	99	160	89	-117	99
Dec-13	624	84	614	57	598	98	223	87	-99	99
Dec-12	636	74	299	48	592	97	180	82	-82	99
Dec-11	569	65	294	40	530	94	-105	73	-48	99
Dec-10	454	53	260	38	534	88	-314	60	-21	99
Apr-10	220	49	246	36	510	78	-196	46	-11	99
Jan-10	126	42	213	36	434	72			8	99
Aug-09					266	64			72	99
Jan-09					179	50			198	
Aug-08									302	94
Verschil	562		595		397		575		-430	